

הפטרה מבוארת

על-פי המלבי"ם

שתי הלכות ביום

פרשת עקב (ז' דנחמתא)

ספר ישעיה פרק מט, יד - פרק נא, ג

(פרק מט, יד) פסוקים אלו הם המשך לתחילת הנבואה, בה נאמר שבזמן שיתחיל קיבוץ הגלויות מכל הארצות, יהיה זה קודם בניית ציון וירושלים, ובעוד כל העולם ומערכות הטבע שרויים בשמחה על הגאולה הקרבה, מתאר הנביא את ציון עצמה יושבת כאלמנה, ועדיין אינה יודעת שקרב זמן ישועתה, ו**תאמר ציון, עֲזַבְנִי ה'** מחמת החטא, ולא זו בלבד, אלא **וְאֵדְנִי שְׂכַחְנִי**, שה'עזיבה' תהיה כעונש על החטא, אך ה'שכחה' באה מפני המיאוס, שנדמה לה שמאס בה ה' ואינו רוצה לזכרה כלל. (טו) וציון תמהה על כך ואומרת, **הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָה** - ילדה הגדול, שאינו תלוי בה כל כך, וגם אם יקרה דבר כזה, הרי זהו מפני שאינו זקוק לה בתמידות, אך האם יתכן שתשכח האם **מֵרַחֵם בֶּן בְּטָנָה** - מרחמיה על בנה היונק, אשר מלבד אהבתה אליו, תזכרהו גם מצד רחמיה עליו, כי הוא תלוי בה וזקוק לה בתמידות, ועל כך תמהה ציון כיצד עזבה ה' ושכחה, והרי היא תלויה בו ואין לה סומך ועוזר מבלעדי ה'. על דברים אלו משיב לה ה' ואומר, **גַּם** אם יקרה ששתי נשים **אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה** את בניהם, הגדול והקטן, הרי **וְאֵנִי לֹא אֶשְׁכַּחְךָ**, כי לא אוכל לשכח אותך. (טז) והטעם שלא יוכל לשוכחה, **הֵן עַל כַּפַּיִם חִקְתִּיךָ** - חקקתי אותך על כפות ידי, כביכול, כדי שבכל שעה שאשתמש בידיי אראה אותך ואזכור אותך, וגם את **חֻמֹּתֶיךָ** חקקתי שיהיו **נְגִדֵי תַמִּיד**, מעת הגלות ועד עכשיו. (יז) ומוסיף ה' ואומר לציון, מה שנעזבת לבדך שנים רבות כל כך, אין זה מחמת שכחה, אלא הדבר תלוי בישראל, כי אם **מֵהָרֹו בְּנִיךָ** לחזור בתשובה, אזי הגויים, שהם **מֵהָרִסִיךָ וּמֵחֲרִיבֶיךָ**, **מִמֶּךָ יֵצְאוּ** - היו יוצאים ממך ומניחים לך כבר לפני זמן רב, אך כיון שלא מיהרו ישראל לחזור בתשובה, נמשכה הגלות זמן רב. (יח) אך כל זה היה בעבר, ועתה אל תביטי רק לצד אחד, אלא **שְׂאִי סָבִיב עֵינֶיךָ** לארבע רוחות השמים, **וְרֵאֵי**, כי **כָּל־מַקְצוֹ בָאוּ לָךְ** מכל קצוי הארץ, כי פתאום יהיה הקיבוץ של כל ישראל לארצם, ויהיו בכך שני פלאים, האחד שכל הנדחים והאובדים שהיו פזורים במקומות שונים ורחוקים יתקבצו כולם יחד, והפלא השני הוא שכולם ישבו לירושלים, הגם שהיו רחוקים ממנה מאד. **חֵי אֵנִי נְאֻם ה'**, **כִּי כָל־מַקְצוֹ תִלְבְּשִׁי** - כל ישראל השבים לארצם יהיו לך כתכשיט [כי התיישבות האנשים בארץ נמשלת ללבוש, כי הם מכסים את האדמה, וכאשר האנשים הם חשובים ונכבדים, הרי זה כבגד מקושט שהארץ מתעטפת בו], **וּתְקַשְׂרִים כַּפְּלָה** - כמו כלה השומרת על התכשיט שנתן לה החתן, כי הוא אות הקשר ביניהם, כך תשמור ציון על יושביה, שלא יעזבוה שוב, כי הם האות בינה לבין ה', אשר אירסה לו באמונה. (יט) ומוסיף ה' ואומר לציון, אל תחששי מכך שלא יהיה לך מקום להכיל את כל השבים, **כִּי כַעֲדֵי תִלְבְּשִׁי אֶת חֲרֻבְתֶיךָ וּשְׂמֹמֹתֶיךָ וְאַרְץ הָרִסְתֶךָ**, **כִּי עֲתָה תִצְרִי מִיּוֹשֵׁב** - יהיה צר המקום מחמת היושבים בארץ, **וְרִחַקוּ מִבְּלַעֲיָךְ** - ויתרחקו מהארץ אותם משחיתים שמילאוה עד עתה, ותתמלא הארץ בבניה היושבים בה. (כ) **עוֹד יֵאמְרוּ בְּאֲזִנֶיךָ בְּנֵי שְׂכַלְיָךְ** - אותם בניי שהיית 'שפולג' מהם, והם בני חוץ לארץ, **צֵר לִי הַמָּקוֹם** מכדי שנוכל להכנס אליו, ולכן כביכול מבקשים הם מהארץ, **גִּשָּׁה לִי וְאַשְׁבָּה** - שתתקרב הארץ אליהם, כלומר, שיתרחבו גבולות ארץ ישראל יותר מכפי שהיו, עד שיהיה בה מקום לכל יושבי הגולה שהתקבצו אליה. (כא) **וְאָמְרֶת בְּלִבְבְּךָ** באותו זמן, שלש שאלות על מה שאירע לך, א. **מִי יֵלֵד לִי אֶת אֵלֶּה**, וְאֵנִי שְׂכוֹלָה, כאשה שמתו כל בניה, וְגִלְמוֹדָה, כאשה ללא בעל, ואיך יתכן שנולדו לי ילדים אלו. ב. גם לאחר שנולדו ילדים אלו, הלא כנסת ישראל גלה ממקומה, וְסוּרָה - גם במקום גלותה אינה יושבת במנוחה, אלא מיטלטלת ממקום למקום, ואם כן, וְאֵלֶּה מִי גֵדַל. ג. גם לאחר שנולדו, והיה מי שגידל אותם, כיצד הגיעו אלי מארץ מרחקים, הֵן אֵנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי, מרוחקת מהם, וְאֵלֶּה אֵיפֶה הֵם - מאיזה מקום באו, ומי הביאם לכאן. (כב) ועל שלש שאלות אלו משיב ה' לציון, ופותח בתשובה לשאלה האחרונה, מי קיבץ את כל ישראל לארצם, **כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים**, אני העושה זאת, **כִּי הִנֵּה אֲשָׂא אֶל גּוֹיִם יָדַי**, לרמוז להם שיביאו את ישראל לארצם, וְאֵל עַמִּים, שהם חשובים יותר, ולא ימהרו לשלוח את ישראל, **אֲרִים נְסִי** - את נס המלחמה של גוג ומגוג, ששם יפלו הגויים, וְהִבִּיאוּ בְּנֵיךָ בַּחֲצוֹן - בכסא מיוחד שמוליכים בו את השרים, וּבְנִתֶיךָ עַל כְּתָף תִּנְשָׂאנָה, להביאם לארצם. (כג) ועל השאלה השניה, מי גידל את כל אלו, משיב ה', **וְהָיוּ מְלָכִים אֲמִנְיָךְ** - כאומן המלמד את הילד את ההנהגות הראויות, וְשִׂרְוֹתֵיהֶם יהיו מִיָּנִיקֶתֶיךָ, כי הם ישמרו עליהם מכל פגע, אַפְסִים אֲרָץ יִשְׁתַּחֲוּ לָךְ, וְעַפְרֵי רִגְלֶיךָ יִלְחַכְנוּ. ועל השאלה הראשונה, מי ילד את כל אלו, אחרי שנהייתה ציון שכולה וגלמודה, משיב ה', **וַיִּדְעַתְּ כִּי אֵנִי ה'**, שביכולתי לעשות את כל הדברים הללו, ולשדד מערכות הטבע, **אֲשֹׁר לֹא יִבְשׂוּ קָנִי** - המקומים לה' לא יבושו מחמת שאלות אלו. (כד) **כִּי הִנֵּה הַשְּׂאֵלָה שְׂאֵלָה צִיּוֹן הִיא, הֲיִקַּח מִגְבוֹר מְלָקוֹחַ** - אחרי שנלקחו ישראל לעבדים ביד הגויים הגיבורים, האם יהיה אפשר לקחתם מהם בחזרה [ואף שהלקיחה לעבדות היא שלא כדין, אך כיון שהלוקח הוא גיבור קשה להוציא מידו], וְאֵם שְׂבִי צְדִיק - והאם אנשים שנפלו בשבי בצדק, מחמת חטאיהם, יִמְלֹט מִיַּד הַשׁוֹבִים [ואף שהשבי אינו עבדות, אלא כדרך המנצחים במלחמה שמגלים את המנוצחים מארצם, ולפעמים יכול אחד מהשבויים להמלט, מאחר ואינו מוחזק כעבד, אך כיון שְׂשֻׁבָּהּ זו נעשתה בצדק, מחמת החטא, האם יתכן שיימלטו מעונש זה]. (כה) **כִּי כֹה אָמַר ה'**, **גַּם שְׂבִי שְׂבִי גְבוֹר יִקַּח מִיָּדוֹ, וּמְלָקוֹחַ עֲרִיץ**, שהוא חזק יותר מהגיבור, גם הוא יִמְלֹט, ולא יארע לכם כדרך שקורה לעבדים הבורחים, שאדונייהם רודפים אחריהם לתופסם, וְאֵת יְרִיבֶךָ אֲנִי אֲרִיב - כי ה' יריב עם אותם אדוניים, ויטען כנגדם שהוא קנה את ישראל תחילה להיות עמו ונחלתו, וְאֵת בְּנֵיךָ הַנְּמַצָּאִים בִּיד שׁוֹבֵיהֶם, אֲנִי אוֹשִׁיעַ. (כו) וְהֵאֲכַלְתִּי אֶת מוֹנֵיךָ אֶת בְּשָׂרָם - אותם שהיו מוֹנִים ומצערים את ישראל ואומרים להם שאבדה תקוותם, הם שייאכלו את בשר אויביך, כי הם בעצמם יילחמו עבורך באויבים, וְכַעֲסִים - כמו יין מתוק, דָּמָם יִשְׁכָּרוּ, ועל ידי זה, וַיִּדְעוּ כָּל בָּשָׂר כִּי אֵנִי ה' מוֹשִׁיעֶךָ, למעלה מדרכי הטבע, וְגִלְגַּלְךָ אֲבִיר יַעֲקֹב - והגאולה הבאה אלייך היא בזכות יעקב אבינו. (פרק נ, א) **כֹּה אָמַר ה'**, הרי המגרש את אשתו מפני שמאס בה, נותן לה גט כריתות ומשלחה לעולם מביתו, אך המגרשה מפני שמרדה בו אינו נותן לה גט כריתות, אלא משלחה מביתו דרך עונש, עד שתיטיב את מעשיה ותחזור אליו, ואם כן, **אֵי זֶה סִפְרֵי כְרִיתוֹת אֲשֹׁר שְׁלַחְתִּיהָ**, והרי לא שלחתיה עם ספר כריתות, וזו ראייה שעדיין ה' מצפה שישראל יחזור

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

ארגון 'שתי הלכות ביום' שולח מגוון לימודים בנושאים שונים, ובכמה שפות. מעוניין ללמוד ולהבין את שאר פרקי הנ"ך? הצטרף למסלול לימוד 'נ"ך מבואר' של ארגון 'שתי הלכות ביום', ותקבל פרקי נ"ך מבוארים, בכל בוקר ישירות לתיבת הדוא"ל שלך! להצטרפות לאחד או יותר ממסלולי הלימוד בדוא"ל: office@2halachot.org

בתשובה וישבו אליו. ואחרי שהוברר שלא מאס ה' בישראל, מוסיף ואומר כי לפעמים מוכר אדם את ילדיו כדי לשלם את חובותיו, וגם דבר זה לא יתכן כאן, **אז מי מנושי אֲשֶׁר מִכְרָתִי אֶתְכֶם לוֹ** - וכי התחייב ה' ממון שמחמת כן הוצרך למכור את ישראל לגויים, והלא אין הדבר כן, אלא **הֵן בְּעֵוֹנֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**, ו'עוון' הוא שיבוש הדעת באמונה האמיתית, ולכן יש לכם תקנה על ידי שארפא את טעותכם [וממשילם לבן המורד באביו מחמת שגעונו, שלוקח אביו רופא שירפאנו], **וּבִפְשָׁעֵיכֶם שִׁלְחָה אֲמַכְם**, ו'פשע' הוא מרד מתוך הכרה בה', וכיון שעדיין מאמינים הם בשרשי הדת, יש להם תקנה על ידי שישבו ממרידתם [וממשילם לאשה המורדת בבעלה מתוך בחירה, שיש לה תקנה על ידי חזרה]. **(ב) ואם כך**, כיון שלא מאסתי באמכם, וגם אתכם לא מכרתי, היה ראוי שתחזרו אלי בקלות, **וּמִדֹּעַ בָּאתִי לְקִרְאתְכֶם, וְאִין אִישׁ**. וגם הוספתי וקראתי לכם שתחזרו אלי, ופייסתי אתכם בדבריי, **וְאִין עֹנֶה**. **הַקְצוּר קְצֹרָה יְדֵי מִפְדוּת**, ואם תאמרו שהשובים לא יסכימו שיפדו אתכם תמורת ממון, **וְאִם אִין בִּי כֹחַ לְהַצִּיל אֶתְכֶם בְּכַח וּבִיד חִזְקָה, הֵן בְּגִעְרָתִי לְבִדָּה אֲחֲרִיב** - אייבש את מי הים, **אֲשִׁים נְהָרוֹת** ללא מים צחיחים **כַּמְדָּבָר, תִּבְאֵשׁ דְּגָתָם** - כל הדגים שבנהרות יתקלקלו **מֵאִין מֵיִם, וְתַמַּת בְּצַמָּא**. **(ג) ומה** שאייבש את הים והנהרות לא יהיה על ידי חוס השמש, כי באותו זמן **אֲלֵבִישׁ שְׂמֵיִם קְדָרוֹת** - יתקדרו השמים בעננים, **וְשֶׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם**, כי יהיו מלאים ערפל וגשם, כאילו התכסו בשק. והנמשל לזה הוא שיחריב ה' את כל ארצות הגויים ההומים כמי הים, ויושבי הארצות הללו שהם כדגים, יכלו. וכל זה לא יהיה על ידי טבע השמים, כי באותו זמן לא יורו המזלות על כך, אלא יהיה הדבר בהשגחת ה' הפרטית. **(ד) וממשיך** ותמה על כך שלמרות קריאתו אין איש עונה, והלא **אֲדַנִּי אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים** וצחות הלשון לעורר אתכם לעבודתו, **לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעֲרֹ דָבָר** - ובלשון זו אוכל לדבר [לעוֹת' לשון לוע, המדבר] בלשון מליצה המובנת לכל אדם אפילו על דבר גבוה ונשגב שנראה כעף באויר, ואין זה רק לעיתים רחוקות, אלא **נְעִיר בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה** - בכל יום מחדש, ואין לשון הנבואה נאמרת בחידות, אלא **נְעִיר לִי אֶזְנוֹ** - קיבלתי את הנבואה לאומרה באופן המתאים **לְשִׁמְעַת פְּלִמְוִדִים** - שישמעו ויבינו את הדברים הלומדים מפני, שתהיה הנבואה מתאימה להשגתם. **(ה) ולא** מעלתי בשליחותי להתנבא, אלא תיכף כאשר **אֲדַנִּי אֱלֹהִים פָּתַח לִי אֶזְנוֹ**, אפילו פתיחה קלה ביותר, מיד **וְאֶנְכִּי לֹא מְרִיתִי** את דבריו, אלא הלכתי בשליחותו, וגם כשהגעתי אל העם, **אֲחֹרֹר לֹא נִסְוֹגְתִי**, ולא יראתי מפני איש. **(ו) גִּוֵי נִתְתִּי לְמַכִּים** העומדים מאחורי, **וְלִחְיֵי הוֹשְׁטֵי לְמַרְטִים**, העומדים לפני, כי הייתי מוכן לקבל את ההכאות והמריטות הללו, **פְּנֵי לֹא הִסְתַּרְתִּי בְּיָדִי** כדי להנצל **מִכְּלָמוֹת וְרָק**, אלא עמדתי נגדם בשם ה'. **(ז) והגם** שלפי מצב הדור היו באמת עלולים האנשים להכותני, אבל **וְאֲדַנִּי אֱלֹהִים יַעֲזָר לִי**, שהגן עלי מפני האנשים, ורק **עַל פֶּן לֹא נִכְלַמְתִּי**, וכיון שראיתי את השגחת ה' הפרטית עלי להצילנו מרודפיי, **עַל כֵּן שְׁמַתִּי פְּנֵי כְּחַלְמִישׁ, וְאֲדַע כִּי לֹא אֲבוֹשׁ**, אחר שראיתי את עזרת ה' החופפת עלי. **(ח) קְרוֹב מִצְדִּיקִי, מִי נִרְיָב אֲתִי, נַעֲמֶדָה יַחַד** - מי שרוצה לריב איתי ולתובעני לפני הדיין, יעשה זאת, ונעמוד יחד לפני הדיין, אך ידע שקרוב דיני לצאת בצדק, **מִי בַעַל מִשְׁפָּטִי** - ומי שטוען שכבר עמד איתי לדין ויש בידו פסק של השופט נגדי, **יָגֵשׁ אֵלַי** ויראה לי את משפטו. **(ט) ויודע** אני שאצדק בדיני, כי **הֵן אֲדַנִּי אֱלֹהִים יַעֲזָר לִי**, ואם כן **מִי הוּא שִׁירְשֵׁיעֵנִי** בטענות נגד דברי נבואתי. **הֵן כָּלָם כְּבָנָד יָבִלוּ** - כל אותם שיש להם דין ודברים איתי, ככל שירבו לחזור על טענותיהם ולהפוך בהם, יהיו כבגד הבלוי מרוב שימוש, **עֵשׂ יֵאכְלֶם** - ואותם שטוענים שיש להם משפט כתוב נגדו, יהיו כבגד שאין משתמשים בו כלל, הנאכל על ידי העש, כך לא יהיה מי שירצה לשמוע לדבריהם הכוזבים והבדויים. **(י) וכיון** שבאותו דור רוב האנשים התווכחו עם הנביאים ולא קיבלו את דבריהם, מוסיף ואומר, **מִי בָכֶם יֵרָא ה'**, **שִׁמְעַת בְּקוֹל עֲבָדוֹ, אֲשֶׁר אֵף עַל פִּי שְׁהַלֵּךְ חֲשָׁכִים, וְאִין נִגְהַ לוֹ**, מכל מקום לא יפחד, אלא **יִבְטַח בְּשֵׁם ה'** **וְיִשְׁעוּ בְּאֱלֹהֵיוֹ**, כי הוא דומה לאדם הנמצא בחושך ובמדבר, ולרוב בטחונו בה' ישכב לבטח ולא יפחד כלל. **(יא) ולעומת** זאת, **הֵן כָּלָם**, שאינכם מאמינים לדברי הנבואה, ומחפשים לסתור את דברי הנביא, ומאחר ואין לכם נרות טובים אתם **קִדְחֵי אֵשׁ** - מנסים להדליק אש על ידי קוצים וכדומה, **מֵאֲזָרֵי יִזְקוּת** - מסובבים את האש בזיקים וניצוצות המשחיתים בכס ומזיקים לכם יותר מהתועלת שיש בהם [כי לא הצליחו לסתור את דברי הנביא במופתים אמיתיים אלא בהנחות כוזבות וטעויות], **לָכוּ בְּאֹר אֲשָׁכֶם** - המשיכו בהליכתם לאור האש הקטנה שלכם, **וּבִזְיוֹת בַּעֲרָתֶם**, כלומר, חיקרו והתפלספו בשכלכם הקצר מלהשיג את אור האמת, **מִיָּדִי הִיָּתָה זֹאת לָכֶם** - ואף על פי כן אני מבטיח לכם, כי לא יועיל לכם האור הקטן שהדלקתם, כי לא תשכבו בבטחה כמו הנשען על אלוקיו, אלא **לְמַעַצְבָּה תִּשְׁכְּבוּן**, כי תמשיכו לגשש כעוורים בספיקות וחקירות, ולא תמצאו מרגוע לנפשכם. **(פרק נא, א) שְׁמַעוּ אֵלַי רִדְפֵי צִדְקָה**, החפצים לקיים בצדק את המצוות שבין אדם לחבירו, **מִבְּקִשֵׁי ה'**, החפצים לקיים כראוי את המצוות שבין אדם למקום, **הִבִּיטוּ אֶל צוֹר חֲצַבְתֶּם**, כדרך שבודקים מהיכן נחצבה האבן, ומשווים את האבן החצובה אל המקום שממנו נחצבה, לראות אם יש דמיון בצבע, בחוזק ובאיכות האבן, **וְאֶל מַקְבַּת בּוֹר נִקְרָתֶם** - וכן בודקים זאת על ידי השוואת גודל המקום החצוב, אם הוא מתאים בדיוק בגודלו לאבן החצובה, ושתי בחינות אלו מוכיחות שהאבן נחצבה ממקום זה. **(ב) ולגבי** דמיון האיכות אומר, **הִבִּיטוּ אֶל אֲבוֹרֵהֶם אֲבִיכֶם**, שעמד יחיד נגד כל העולם באמונתו בה', כך תדמו לו גם אתם בהנהגתכם, שלא תפחדו לעמוד נגד תועים רבים, ולגבי דמיון הכמות אומר, **וְאֶל שָׂרָה תְּחַוְּלֶלְכֶם**, כי שרה בטבעה היתה עקרה ואינה ראויה ללדת כלל, וילדה נגד חוקי הטבע, ובדומה לכך גם אתם תוכלו להשיב את כל העמים אל האמונה בה', נגד הטבע. **כִּי אֶחָד קָרָאתִינוּ** - הרי בזמן שקראתי לאברהם לפרסם את האמונה בה' היה הוא יחיד, וגם לפי הטבע לא היה ראוי ללדת ילדים כלל, אלא להשאר יחד, **וְאֲבָרְכָהוּ** שיתקבלו דבריו, והשיב אנשים רבים לאמונה בה', **וְאֲבָרְכָהוּ** בלידת בנים. **(ג) ובדומה** לכך תקוו גם אתם ותחכו לנחמת ציון, היושבת כעת יחידה וגלמודה, **כִּי נַחֵם ה'** את ציון, ולא רק אותה ינחם ה', אלא **נַחֵם כָּל חֲרִבְתֶּיהָ** - כל ערי ישראל, המיוחסים לציון וירושלים, **וְיִשְׂם מִדְּבָרָה כְּעֶדֶן** - את המקום השומם כמדבר שבארץ ישראל, יהפוך ה' להיות כעדן, **וְעֲרִבְתָּהּ** - המקום שבו צומחים קוצים ודרדרים במדבר, יהיה כְּגִן ה', וכמו כן המקומות החרבים יהיו מיושבים, והמקומות המיושבים בגויים יהפוך למושב הצדיקים. וכנגד המקומות שהיו שוממים ויתיישבו אומר, **שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא בָּהּ**, וכנגד המקומות המיושבים בגויים, שיתיישבו בצדיקים אומר, שישמעו בה דברי **תּוֹדָה וְהוֹל זְמֵרָה** המהללים את שם ה'.

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

